

## יד יוסף \*

שלם על מסכת נדה. ואף זה לא ידענו היכן הוא. כל אותן השנים שהיה זקנו שרוי בק"ק בראד היו להם לאנשי זאלקווי געגועין עליו והיו מזכירים אותם הימים שהיה רבם הגאון שוכן בתוכם ויושב בישיבה מעוטף בטלית ותפילין ולומד שיעור עיון בתלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים עם בחורי חמד הבאים מרחוק ומקרוב לבקש תורה מפיו אחר שעשו להם שם בחריפות ובקיאיות (עיין זכרון בספר לר' מאיר הלוי לטריס). וכשהיו טובי העיר מתכנסים להתייעץ על עסקי עירם היו מתייעצים על רבם הגאון להחזירו לעירם ולהחזיר העטרה לראשם. לסוף נתכנסו כל גדולי העיר רבנים ונגידים פרנסים ומנהיגים לעלייה הגדולה הסמוכה לחצר בית הכנסת והוסכם במעמד כולם בצירוף כמה בעלי בתים בעלי תורה לנסוע אצלו לק"ק בראד ולקחת אותו בדברים. בחרו מביניהם שלושה אנשים גדולים שקיבלו עליהם את הדבר. נסעו אצלו ולקחו עמו דברים עד שנתרצה להם וחזרו לזאלקווי בשביל חיבת עיר מולדתו. עשו לו ישיבה גדולה ושוב התחילו באים מכל המדינה לבקש תורה מפיו והוא לא מנע פרי שכלו מלחדד לב תלמידיו. ובראשם שני תלמידים יקרים, שניהם כאחד טובים, הרבנים המופלגים החריפים והבקיאים יראים ושלמים הרב ר"ש מלבוש ומוהר"א בנו של הרב של הובנב. הם הם חיזקו את ידי להשאיר לו שארית מעט מן החידושים שחידש, שלא ישתכח שמו חס ושלום בעולם הזה ושהיו שפתותיו דובבות לעולם הבא. כמו שאמר ר' יוחנן בפרק האשה רבה (יבמות צו א) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר. אף הם אותם שני תלמידיו היקרים הכניסו עצמם בעול החיפוש וקבצו חידושי על שלושת הפרקים הראשונים שבמסכת בבא מציעא וכן חידושי בהלכה לתוספות בשיטות הש"ס המפורים, לחבר אותם

עתה אספר מקצת מעשי זקנו הגאון ר' יוסף יוסא חמיו של זקנו הרב הגדול ר' משה בנו של זקנו הגאון ר' מרדכי מארדוש זצ"ל.

זקנו הגאון העצום ר' יוסף יוסא ברבי שמואל הלוי היה חריף ועמקן. לא היה כמותו בדורו בכל הארץ. הוא היה יורד לעומקה של הלכה ויודע לברר וללבן כל דברי חז"ל כעמר נקי ולפרש כל סתום בלשון ברורה. לכך היו באים מקרוב ומרחוק לבקש תורה מפיו עד שתפס ישיבה גדולה. כמעט רוב חכמי דורו היו מתלמידיו.

שני ספרים הגיעו לידנו מחיבוריו של אותו גאון. ספר אחד חידושים בגפ"ת על שלושת הפרקים הראשונים שבמסכת בבא מציעא וספר אחד על יורה דעה חלק ראשון. ספרים אלו הם שיירי שיירי של חידושי הרבים על כל הש"ס כולו. שפגעה בהם יד הזמן ואבדו מן העולם או ששלטו בהם ידי זרים כשעזב את ביתו שבזאלקווי והלך לק"ק בראד.

בבראד חיבר חיבור גדול על מסכת יבמות וקרא לו שם מאמר יבמה. וכבר שיבחוהו חכמי בראד לאותו הספר. לא הניחו לשון של שבח שלא קלסוהו בו. ואף הוא אבד בידי בנו דודנו הגאון ר' נתן צבי הלוי שהיה אב בית דין של ק"ק טורטשין ואחר כך אב בית דין של ק"ק ראוי שהיתה פתאום לשריפת אש ונשרף בכלל העיר אותו הספר עם כתביו של אותו גאון.

מכאן ואילך פסק זקנו מלהעלות את חידושי על הנייד, שנדמה לו כאילו מעשיו אינם רצויים חס ושלום. ברם זכורים תלמידיו היקרים לטוב שבחמלתם עליו ועל תורתו כתבו את חידושי בספר ובתוכם חיבור

\* מתוך הספר "עלי עיני" הוצ' שוקן, ירושלים, תשי"ב.

לחיבור. ועשה זקננו ציונים על דרך אלף בית  
מפתחות מפתחות. וכל מי שמביט בספר רואה שכולו  
אמת לאמיתה של תורה.

ומרוב שמחתו על חיבורו כתב זקננו הגאון זצ"ל  
שני הודיה, ליוצרי אשתוחה ואקוד, שעזרני לסיים פרק

המפקיד, כך לטוב יזכר ויפקוד, אותי בתורתו להיות  
שוקד, ובזכות העוקד והנעקד, נזכה לראות בביאת  
הרועה והנוקד.

והאריך ימים זקננו הגאון ר' יוסף יוסף ונפטר  
בשיבה טובה בתוך קהל עדתו קהל זאלקווי ושם  
מנוחתו כבוד.

ספר

יד יוסף

חלק ראשון

חיבור נחמד על מסכת בבא מציעא. ועל כמה סוגיות במסכת הדוא פלפול  
עמוק. למסק שמענתא אריכא דהילכתא. צלל במים אדירים. והעלה  
פרגיותא טבא. הוסיף על מי סעינות התלמוד והפוסקים. אשר נשא ונתן  
באמנה. כבוד הרב הגאון המנוח המפורסם ובריופלו ובקארו. זקן ויושב  
בישיבה. הריבין תורה בכמה קהלות. והורה הוראות בישראל. העמיד  
תלמידים הרבה. מוה יוסף יוסף הלוי וצלהיה ברוב המנוח מוה שמואל  
ולחה מקק זאלקווא :

נשט ויק אלה על יד יוסף לוי :



ברפוס על חוב חזקת הנדר והסדרים סתריה מאיר זאב באדלסער :

Leipzig : Ziefel

Druck. 25 August 1878 bei Alfred Meißner in Leipzig

### זה נוסח מצבתו

יום א' כ"ב טבת תקפ"ז לפ"ק, אבדו  
כלי המלחמה, ונסתמו מעיינות  
החכמה, יוסף הוא המשביר לכל עם  
ה' מלחמה של תורה, ויצא שמו בכל  
הארץ, גדולי עולם ילדו על ברכיו,  
יוסף זקן ויושב בישיבה, צדיק ועניו  
מי כמוהו מורה, פה מפיק מרגליות  
יושב ודורש ומחבר בתורה, אליו  
יירשון מאפסי ארץ. רוח אלהים,  
מאוד נורא, אדמו"ר הרב הגאון  
המובהק רבן של בני הגולה, מופת  
הדור נר ישראל עמוד הימיני פטיש  
החזק המפורסם מורנו הרב יוסף  
יוזפא זצ"ל. יצאה נשמתו מתוך  
עומק הלכה בקדושה ובטהרה.  
תנצב"ה.



אסמך לזה סיפור שסיפר לי הרב המצויץ ר' שמעון  
אפרתי שהיה אב בית דין של ק"ק בנדר ועתה הוא  
מריבץ תורה בירושלים, ששמע מפי הרב ר' יוסף  
קליגר מורה צדק מבובריק, תלמיד מובהק של הגאון

ר' יוסף שאול נתן זון ז"ל. פעם אחת ישב אותו גאון  
ולמד עם תלמידיו יורה דעה הלכות טריפות. כשהגיע  
לטימן לסעיף קטן א רצה להגיה שם דברי הט"ז  
שקשה להולמם. אמר לו תלמיד אחד, ראיתי בספר יד  
יוסף להגאון ר' יוסף יוזפא מזאלקווי פירוש נכון בלא  
צורך להגיה. ולא רצה ר' יוסף שאול לעיין שם. שלא  
היה מעיין בספרי גאוני דורו ולא בספרי גאוני הדור  
שקדמו לו. והרי רוב הספרים שנדפסו בימיו יש עליהם  
הסכמה ממנו, ואפילו הגהות והערות משלו, אלא כשהיו  
מביאין לפניו ספר לשם הסכמה היה פותח במקום שפותח  
ומחדש מה שמחדש והמחבר מצרף לספרו את חידושי  
הגאון כדי להשביח את מקחו. חזר אותו תלמיד וביקש  
מרביו שיעיין שם. נטל את הספר והביט בו והיה קורא  
והולך. לבסוף עמד על רגליו ואמר, בבקשה מכם אני עושה  
אתכם בית דין ובפניכם אני מבקש מחילה מאתו גאון.  
עוד סיפר לי הרב ר' שמעון אפרתי משמו של הרב  
ר' יוסף קליגר, שביקש ר' יוסף שאול לחבר ספר על  
בבא מציעא. כדוגמת הספרים התלמוד על בבא קמא  
לדודו הגאון ר' העשיל אורין שטיין. לאחר אותו מעשה  
לא זו ר' יוסף שאול עד שקרא שאר כל חידושיו של  
ר' יוסף יוזפא. לאחר שסיים כל הספר יד יוסף על  
בבא מציעא אמר, חיבור נאה מזה על בבא מציעא אין  
בידי לעשות.